

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA 8

Uwaga: Każda wyższa ocena obejmuje wszystkie wymagania ocen niższych. Poniżej podano wymagania minimalne dla danej oceny oraz nowe/rozszerzone umiejętności.

Ocena niedostateczna

Uczeń nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocena dopuszczająca

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie

- rozumie większość poleceń; uważnie słucha wypowiedzi, prosi o powtórzenie
- słucha nagrania wzorcowej recytacji; mówi o najważniejszych treściach wysłuchanego utworu
- rozpoznaje typowe fragmenty informacyjne i perswazyjne; rozpoznaje emocje mówiącego i ogólny sens wypowiedzi

Czytanie utworów literackich i odbiór tekstów kultury

- czyta teksty współczesne i dawne; wskazuje archaizmy i odszukuje ich znaczenie w przypisach
- odczytuje tekst literacki i dzieła sztuki (obraz, rzeźba, grafika, fotografia) na poziomie dosłownym; z pomocą określa temat i problem, odnosi się do wybranych kontekstów
- rozpoznaje wypowiedź emocjonalną i argumentacyjną (teza, argument, przykłady); odróżnia informacje, opinie i fakty; rozróżnia fikcję i kłamstwo
- wie, czym są perswazja, sugestia, ironia; zauważa elementy tragizmu i komizmu; wskazuje nadawcę i adresata
- dostrzega główne motywy bohaterów oraz wartości (przyjaźń, wierność, patriotyzm)
- zna cechy liryki oraz gatunki: pieśń, tren, hymn, fraszka; odróżnia osobę mówiącą / podmiot liryczny od autora i bohatera
- wymienia środki artystyczne (epitet, uosobienie, ożywienie, neologizm, prozaizm, inwokacja, pytanie retoryczne, apostrofa, porównanie, archaizacja, kolokwializm) – wskazuje je z pomocą
- dostrzega i krótko opisuje obrazy poetyckie; zna elementy rytmizujące (wers, rym, strofa, refren)
- zna cechy epiki i gatunki: opowiadanie, powieść (i odmiany), legenda, baśń, przypowieść (parabola), mit, nowela, bajka, fantasy, epopeja
- wymienia elementy świata przedstawionego; wskazuje bohaterów głównych/drugoplanowych, wątek główny/poboczny, zdarzenia akcji
- odróżnia narratora od autora i bohatera; rozróżnia narrację 1. i 3. os.; rozpoznaje fragmenty opowiadania i opisu

- wskazuje tytuł, podtytuł, motto, puentę, punkt kulminacyjny; zna cechy komiksu
- odróżnia dramat; zna elementy: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog (w tym wewnętrzny), dialog; zna podział na tragedię, komedię, dramat właściwy
- kwalifikuje teksty jako baśń, bajkę, legendę, mit, nowelę, balladę
- posługuje się spisem treści i cytatem z poszanowaniem praw autorskich; odróżnia tekst literacki od naukowego/popularnonaukowego; z pomocą wyszukuje informacje
- wymienia gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, reportaż; z pomocą wskazuje symbole i alegorie; zna termin adaptacja
- wymienia osoby tworzące przedstawienie teatralne i film (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator, scenarzysta, kostiumolog); zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury
- wspólnie dokonuje przekładu intersemiotycznego i interpretacji zjawisk społecznych w projektach grupowych
- wie, czym jest aforyzm i anegdota; z pomocą wskazuje elementy retoryki (powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia)
- identyfikuje styl oficjalny, nieoficjalny (potoczny), urzędowy (mówiony/pisany) i artystyczny

Tworzenie wypowiedzi

- pisze na temat, stara się o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną; zna podstawowe zasady interpunkcji zdań (w tym wielokrotnie złożonych)
- układa tekst trójdzielny z akapitami; dba o estetykę zapisu; sporządza notatkę z wysłuchanej wypowiedzi
- redaguje: ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację (z najważniejszymi elementami)
- tworzy plan dłuższej wypowiedzi; formułuje SMS-a, e-maila; streszcza tekst; pisze schematyczny opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny
- z pomocą tworzy krótką wypowiedź argumentacyjną (rozprawka: teza/hipoteza, argumenty); pisze proste opowiadanie odtwórcze i twórcze z dialogiem
- stosuje narrację 1. i 3. os.; opisuje i charakteryzuje siebie oraz postacie; porównuje wybrane cechy bohaterów
- pisze CV; z pomocą – podanie i list motywacyjny; przygotowuje prosty wywiad
- opisuje elementy dzieła malarskiego, grafiki, plakatu, rzeźby, fotografii (z pomocą kontekstów); pisze prostą, schematyczną recenzję
- mówi na temat; wyraża i krótko uzasadnia zdanie; dba o poprawną wymowę i akcent; wygłasza krótki monolog, próbuje przemówienia i dyskusji; wygłasza z pamięci tekst poetycki

Kształcenie językowe

- zna podstawowe zasady ortograficzne (u/ó, ż/rz, ch/h, ą/ę, przedrostki, wielka/mała litera itp.) i wyjątki; korzysta ze słownika
- wie, czym jest błąd językowy; korzysta ze słowników (języka polskiego, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego)
- **Fonetyka:** różnica głoska–litera; samogłoski/spółgłoski; dźwięczne/bezdźwięczne, ustne/nosowe, twarde/miękkie; upodobnienia; rozbieżności mowa–pismo
- **Słowotwórstwo i słownictwo:** wyraz podstawowy/pochodny, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; pokrewny vs bliskoznaczny; synonimy, antonimy, homonimy; wyrazy rodzime i zapożyczone; treść i zakres wyrazu; wybrane przysłowia i frazeologizmy
- **Fleksja:** części mowy odmienne (rzeczownik z podziałami, czasownik – aspekt, strona; przymiotnik, liczebnik) i nieodmienne (przysłówek, spójnik, partykuła, przyimek); imiesłowy (z pomocą); zapis nie i -by
- **Składnia:** części zdania; związki wyrazów; zdania pojedyncze i złożone (w tym wielokrotnie); człony nadrzędny/podrzędny; przekształcenia (pojedyncze↔złożone, imiesłowy równoważnik, mowa zależna/niezależna); wykresy typowych zdań; rodzaje zdań według celu
- zna i próbuje stosować normy językowe oraz zasady grzecznościowe w wypowiedziach publicznych; wie, czym są manipulacja i prowokacja językowa; intuicyjnie stosuje sposoby osiągnięcia porozumienia

Ocena dostateczna

Spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej; określa tematykę i ocenia wartość wysłuchanego tekstu; wybiera potrzebne informacje
- podejmuje próby rozpoznania intencji nadawcy (aluzja, sugestia, manipulacja); rozpoznaje komizm, kpinę i ironię

Czytanie i odbiór tekstów kultury

- podejmuje próby samodzielnego odczytania tekstów na poziomie przenośnym i w różnych kontekstach; rozumie archaizmy
- odczytuje tekst i dzieła sztuki na poziomie dosłownym i przenośnym; przy niewielkiej pomocy określa temat, problem i konteksty
- samodzielnie wskazuje najważniejsze informacje i opinie; odróżnia opinię od faktu, fikcję od rzeczywistości; rozumie terminy realizm i fantastyka

- dostrzega perswazję, sugestię, ironię i nieskomplikowane aluzje; wskazuje elementy tragizmu i komizmu
- identyfikuje i określa cechy nadawcy oraz adresata; omawia motywy bohaterów
- rozróżnia gatunki liryczne; charakteryzuje osobę mówiącą i bohatera wiersza (nie utożsamia z autorem)
- wskazuje środki artystyczne (w tym archaizację, kolokwializm); wyodrębnia i omawia obrazy poetyckie
- odróżnia cechy gatunkowe epiki (w tym epopeję); identyfikuje elementy świata przedstawionego; omawia fabułę vs akcję
- analizuje funkcję podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego; omawia elementy komiksu i piosenki
- określa rodzaj narracji; wyodrębnia fragmenty opowiadania i opisu; rozpoznaje cechy dramatu i kwalifikuje utwory dramatyczne
- czyta z podziałem na role; podaje przykłady literatury dydaktycznej; wskazuje w balladzie elementy różnych rodzajów literackich
- wyszukuje informacje w tekstach popularnonaukowych, naukowych, publicystycznych; sporządza prosty przypis; rozpoznaje gatunki dziennikarskie
- analizuje proste symbole i alegorie; rozpoznaje adaptację i różnice wobec oryginału; określa rolę osób tworzących teatr i film
- dostrzega związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury; samodzielnie lub wspólnie dokonuje przekładu intersemiotycznego
- rozpoznaje aforyzm i anegdotę; zauważa elementy retoryki; dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w teatrze i filmie
- rozpoznaje style: oficjalny, nieoficjalny, urzędowy, artystyczny; potrafi nazwać pejzaż, portret, scenę rodzajową, martwą naturę

Tworzenie wypowiedzi

- pisze teksty zrozumiałe i klarowne z przejrzystą kompozycją; wyraża opinię i podaje argumenty
- dba o poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną; stosuje trójdzielną kompozycję i spójne nawiązania
- redaguje formy użytkowe z reguły z wszystkimi elementami; pisze opis, charakterystykę, sprawozdanie, list zgodnie z cechami gatunkowymi
- tworzy wypowiedź argumentacyjną (rozdziela rozprawkę z tezą i z hipotezą); pisze opowiadanie z dialogiem; wykorzystuje różne formy wypowiedzi
- samodzielnie pisze CV, podanie i list motywacyjny; przeprowadza i zapisuje wywiad
- opisuje dzieła sztuki z odniesieniem do kontekstów; pisze schematyczną recenzję z opinią

- płynnie mówi na temat; logicznie uzasadnia zdanie; zna zasady wymowy i wyjątki w akcentowaniu; uczestniczy w dyskusji zgodnie z kulturą
- zna i stosuje językowe sposoby osiągania porozumienia oraz zasady etykiety; dostrzega brutalność słowną, kłamstwo i manipulację

Kształcenie językowe

- stosuje zasady ortograficzne w praktyce; dostrzega większość błędów językowych i koryguje je
- stosuje wiedzę z fonetyki, słowotwórstwa, fleksji i składni na typowych przykładach (w tym rozumie różnice treści i zakresu wyrazu)
- rozpoznaje imiesłowy i zna zasady ich tworzenia/odmiany; sporządza wykresy zdań; stosuje zdania według celu wypowiedzi
- zna i stosuje normy językowe oraz zasady grzecznościowe; rozpoznaje wybrane przykłady manipulacji i prowokacji; świadomie stosuje sposoby osiągania porozumienia

Ocena dobra

Spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie

- uważnie słucha i żywo reaguje; dostrzega środki artystyczne w nagraniach; wskazuje treści informacyjne i perswazyjne
- analizuje intencję nadawcy (aluzja, sugestia, manipulacja); rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji

Czytanie i odbiór tekstów kultury

- samodzielnie odczytuje większość tekstów na poziomie przenośnym z odniesieniem do kontekstów; czyta płynnie z poprawną interpunkcją, akcentem i intonacją
- interpretuje tekst i dzieła sztuki na poziomie dosłownym i przenośnym; określa temat i problemy; interpretuje tytuł
- rozumie i omawia emocje oraz argumenty; odczytuje informacje, przytacza i komentuje opinie; stosuje rozróżnienia fikcja–rzeczywistość, realizm–fantastyka
- analizuje manipulację, sugestię, ironię, aluzję; omawia tragizm i komizm; charakteryzuje nadawcę i adresata
- wyjaśnia motywy bohaterów i ocenia ich postawy wobec zasad moralnych; omawia cechy liryki i gatunków lirycznych
- charakteryzuje osobę mówiącą i bohatera wiersza (sytuacja, uczucia); określa funkcje środków artystycznych; podejmuje interpretację obrazów poetyckich
- odróżnia i omawia cechy gatunkowe epiki; analizuje elementy świata przedstawionego i ich funkcję; omawia wpływ narracji

- w komiksach i piosenkach znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków; wyodrębnia charakterystyki, opisy przeżyć, teksty użytkowe
- zna cechy tragedii, komedii i dramatu właściwego; interpretuje głosowo dialogi; omawia cechy literatury dydaktycznej i ballady
- wyszukuje, porównuje informacje w różnych tekstach; dostrzega różnice stylu i intencji; podaje cechy gatunków dziennikarskich
- analizuje symbole i alegorie; ocenia adaptację; analizuje związki między dziełem literackim a innymi tekstami kultury
- samodzielnie dokonuje przekładu intersemiotycznego; interpretuje aforyzm i anegdotę; analizuje elementy retoryki
- analizuje funkcje środków pozajęzykowych; wyróżnia cechy stylów; interpretuje pejzaż, portret, scenę rodzajową, martwą naturę

Tworzenie wypowiedzi

- pisze na temat z przejrzystą, logiczną kompozycją; polemizuje i formułuje rzeczowe argumenty z przykładami
- zachowuje poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną; stosuje cytaty; dba o spójność
- redaguje poprawne formy użytkowe (w tym apel); tworzy plan ramowy i szczegółowy; streszcza i parafrazuje teksty
- pisze poprawne formy użytkowe i literackie zgodnie z cechami gatunkowymi; w opowiadaniu stosuje charakterystykę pośrednią i realia epoki
- swobodnie wykorzystuje różne formy wypowiedzi (opis sytuacji, przeżyć, mowa zależna/niezależna); posługuje się stylem urzędowym
- przeprowadza wywiad z ciekawymi pytaniami; opisuje dzieła sztuki z kontekstami i odczytuje sensy przenośne
- pisze recenzję z opinią i podstawowym słownictwem dziedzinowym; wygłasza monolog i przemówienie; aktywnie uczestniczy w dyskusji
- świadomie stosuje środki językowe zależnie od adresata; reaguje kulturą na brutalność słowną, kłamstwo i manipulację

Kształcenie językowe

- sprawnie stosuje zasady ortograficzne; koryguje błędy, korzystając z różnych źródeł
- analizuje elementy językowe w tekstach kultury; ma wiedzę praktyczną z fonetyki, słowotwórstwa (tworzy rodzinę wyrazów, rozpoznaje złożone), fleksji i składni
- nazywa rodzaje podmiotu i orzeczenia; rozpoznaje związki zgody, rzędu, przynależności; rozpoznaje rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie (w tym podmiotowe i orzecznikowe)

- świadomie stosuje normy i zasady grzecznościowe; analizuje manipulację i prowokację, nie poddaje się im; świadomie stosuje sposoby osiągnięcia porozumienia

Ocena bardzo dobra

Spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie

- aktywnie słucha; analizuje treść, kompozycję, poprawność językową i stylistyczną wypowiedzi innych
- ocenia zabiegi artystyczne w nagraniach; interpretuje tekst z uwzględnieniem intencji nadawcy; omawia komizm, kpinę i ironię

Czytanie i odbiór tekstów kultury

- samodzielnie odczytuje teksty na poziomie przenośnym i symbolicznym w różnych kontekstach; uwzględnia budowę wersyfikacyjną i rytmiczną
- rozumie archaizmy, odróżnia archaizm od archaizacji; analizuje tekst i dzieła sztuki na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
- określa temat i problemy, ustosunkowuje się do ich złożoności; samodzielnie interpretuje tytuł; polemizuje z argumentami
- interpretuje informacje i opinie; odróżnia prawdę od prawdopodobieństwa; wskazuje elementy biograficzne/autobiograficzne
- ustosunkowuje się do sposobów oddziaływania tekstu (sugestia, ironia, aluzja, wartościowanie, manipulacja); całościowo omawia tragizm i komizm
- szczegółowo charakteryzuje nadawcę i adresata z odwołaniem do tekstu; wyjaśnia złożone motywy bohaterów, unika prostych ocen
- wskazuje cechy rodzajów i gatunków literackich z uzasadnieniem; analizuje środki stylistyczne i ich wpływ na wymowę utworu
- wnikliwie omawia obrazy poetyckie i elementy świata przedstawionego; stosuje słownictwo dramatyczne; odróżnia dramat od inscenizacji i adaptacji
- proponuje własną interpretację głosową; omawia funkcję elementów różnych rodzajów w balladzie; świadomie stosuje nazwy gatunków publicystycznych
- ma świadomość różnic stylu i intencji między tekstami; analizuje i interpretuje symbole oraz alegorie z określeniem funkcji
- analizuje zamysł pisarza i twórców adaptacji; ocenia rolę osób tworzących teatr i film; wnikliwie analizuje związki intertekstualne
- samodzielnie dokonuje przekładu intersemiotycznego z tematami historycznymi, filozoficznymi, artystycznymi; omawia elementy retoryki

- wskazuje elementy stylów i określa ich funkcję; interpretuje dzieła malarskie z wybranymi kontekstami

Tworzenie wypowiedzi

- pisze wyczerpująco z funkcjonalną, urozmaiconą kompozycją; zachowuje pełną poprawność i estetykę
- redaguje różnorodne formy wypowiedzi bogatym słownictwem; tworzy plan rozbudowany; formułuje trafne komentarze elektroniczne
- stylizuje język (np. na epokę); tworzy wypowiedź argumentacyjną z kontekstami; indywidualizuje język bohatera w opowiadaniu
- wnikliwie charakteryzuje postacie i ocenia je wobec norm moralnych; pisze wyczerpującą recenzję z właściwym słownictwem
- trafnie polemizuje, wprowadza cytaty, sentencje, przysłowia; wygłasza ciekawy monolog i przemówienie; prowadzi dyskusję
- dobiera środki językowe do sytuacji i odbiorcy; swobodnie stosuje sposoby osiągnięcia porozumienia; reaguje kulturą na negatywne zjawiska językowe
- udowadnia racje rzeczowymi argumentami w logicznym wywodzie

Kształcenie językowe

- umiejętnie stosuje wiedzę językową; wyjaśnia wątpliwości ortograficzne (także wyrazów rzadkich); dostrzega i koryguje błędy
- płynnie stosuje wiedzę z fonetyki, słowotwórstwa, fleksji (także wyrazów podchwytliwych) i składni (związki zgody/rządu/przynależności, rodzaje zdań złożonych)
- swobodnie wykorzystuje normy i zasady grzecznościowe; rozpoznaje, komentuje i reaguje na manipulację oraz prowokację; aktywnie i asertywnie stosuje sposoby osiągnięcia porozumienia

Ocena celująca

Spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

Kształcenie literackie i kulturowe

- ocenia wysłuchany tekst pod względem merytorycznym i poprawnościowym z kryteriami dobranymi do celu i intencji
- analizuje i wykorzystuje informacje z wysłuchanego tekstu w nowych sytuacjach dydaktycznych
- czyta różne teksty (programowe i spoza programu) na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
- samodzielnie i z pasją interpretuje teksty z uwzględnieniem intencji nadawcy i niezbędnych kontekstów; proponuje własną interpretację głosową
- praktycznie wykorzystuje informacje z tekstów; systematycznie poszerza wiedzę humanistyczną

- krytycznie, wielostronnie i z zaangażowaniem ocenia treści, zachowania i postawy wobec systemu moralnego i etycznego
- analizuje niejednorodność dzieł literackich

Tworzenie wypowiedzi

- buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi z własnym, ciekawym stanowiskiem lub argumentacją uwzględniającą konteksty kulturowe
- tworzy oryginalne notatki bogatym słownictwem; podejmuje próby twórczości literackiej ze świadomym użyciem środków stylistycznych
- pisze wypowiedzi oryginalne pod względem ujęcia tematu; wykazuje szczególną dbałość o poprawność, kompozycję i własny styl
- aktywnie uczestniczy w projektach (przewodniczący lub inna kluczowa funkcja); proponuje tematy rozmów
- aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący; formułuje oryginalne, przemyślane sądy
- interpretuje głosowo tekst z uwzględnieniem funkcji środków stylistycznych, charakteru i kontekstów
- przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa; oceniając innych, pozostaje bezstronny, życzliwy i erudycyjny

Kształcenie językowe

- wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensy symboliczne i przenośne jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej
- samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach